

Մանգրամի Էֆեաք

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ՕԳՈՍՏՈՍ 10 ՉԱՐԵՄՊԻՆՉ

ՆԻՄԵՐՈ 120

Մանգրամի Էֆեաք հաֆթատա 6 Խանի սենեակ 300 Խիւսէ վերիւր, սենեակ գրքակցի, բայժա փարաք տալի իշխան օլարագ, 200 զէ՛՛ օլուգ, ալթը այլըը 100 զէ՛՛ օլա-
րագ, վէնիւսիւսի տալի 50 ար փարայա սաթըլաճագ տըր :

Իլանաթըն պէճէր Խաթըր իշին, պի-
րինճի տէֆատա 5, իքիճի տէֆատա 2,
վէ իւլիւնճիւ վէ սայիր տէֆալարտա 1
էր ղուրուշ ալընաճագ տըր :

Մէթուգ վէ սայիրէ, իսթանպուլա Պաղլէ Գաբուսու-
խարիճինտէ, գարաղօլանէ իլէ ճամիի շէրիֆ արա Է-
րինտէ քեային Շապըր խանըտա, Կարապետ Յ. Փանսու-
Էանըն 18 նիւմբուլու օտասընա կէօնտէրիլէճէ տիր :

ԻՍԹԱՆԳՈԼ

ԷՍԱՍՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Օգոստոս 9	Էն Երեքսէք	29-13
» »	Էն աշաղը	29-6
» »	Գարանտը	29-12

Պիր իքի հաֆթատան պէրու ղապէ-
թալար, Ֆրանսա հուտուտունուն թա-
տիլ ու թէսվիլէսի պահալարըլա օլու-
պուլունմագտա իքէն, պիրտէ տրգասըն-
տան, Բուսիա տէվլէթի թալաֆընտան
Բրուսեա մէմալիքինին պիւլիւմէսինէ գար-
շը իպրազը հասէտ օլունմագտա պաշա-
նըմաը, վէ հաթթա, Լէհիսթանըն պիր
գըթասը օլուղու հալտէ, Բրուսեա մէ-
մալիքինէ տալիլ պուլունման Բօզէն տիւ-
գալըղընըն Բուսիաթա թէք իտիլմէսի
թէքլիքի տալի մէյտանէ չըգմըշ, վէ
պիր չօգ միւպահասաթա սէպէպիլիթ
վէրմիլ իսէտէ, պու իքի մէսէլէ հագ-
գընտա հիչ պիր օտղու մալիւմաթ ա-
լընամամըշ տըր տէնիլսէ ճայիլ տիր :

Բրուսեա իլէ Սվսթրիա մուրախիաս-
լարը Բրահատա միւսալահա միւգաքէրա-
թընա տէվամ իթմէքտէ տիրլէր : հալ
պու քի, իթալեա իլէ Սվսթրիա թարա-
ֆընտան տալի միւգաքէրաթա պաշա-
նըլորմը, հէնուգ պիր հափաթիս Եօգ
տուր :

Լօնտրա բարլամէնթօու օգոստոսուն
օնուհա գատար տէվամ իտիլ, վէ գըրա-
լիչա հազըթլէրինին նութգու օգուհ-
մուշ, վէ մաէլինտէն, շու Ալմանեա մէ-
սէլէսինտէ ինկիլթէրանըն պիթարաֆ
գալորըը թահսին գըլընդպ, վէ Ալէրի-
գա իլէ Էլփուպա տրասընտա Եարըն թէ-
լէկրաֆտան տօլայը իզհար մէմուհիւ-
Էէթ իտիլմիշ տիր :

Իրլանտատա Ֆէնիանլար Ֆէսատէ

պաշաեալտան պէրու, ինկիլթէրանըն
գալանին իզթիգասընճա, պիր ատամ
պիր ազվիեաթ թահթընա տիւլէրէք
թուլթուլուգտա, հաթթա հուգուլու-
նա չըգալըլմագտըն մահպէս իլգա օ-
լունմագ իքէն, մէգքիւր գանուհ մու-
վագաթէն թէէլիթ գըլընմըշ իտի, չօգ
տէֆա մէգքիւր գանուհուն թէքրարէն
մէվգըր իճրայէ գօնուլմաը իտուտա օ-
լունմուշ իսէտէ, իճրասը կէօրիլէ մէմիշ,
վէ պու տէֆաթի նութգու գըրալտէն
տալի, պիր վագըթ տահա Էօյլէճէ գա-
լաճաղը անլաշըմըշ տըր :

Կէչէնլէրտէ, Ամէրիգա ճիւմհուրիյ-
Էէթի թարաֆընտան, օլ թարաֆըլարտա
պուլունման Ֆէնիանլարըն հարէքթի
ֆասիտէլէրինէ, ինկիլթէրանըն արղու-
սինէ թէվիլիգան միւմանաթ օլունմա-
եա պաշանըլմըշ իտի : հալ պու քի սօն-
րատան միլլէթ մէճիլինտէ, պու խու-
տուտուն Ամէրիգա գանուհունա պազը
ճիհէթլէրլէ մուգալիլ պուլունտուղու
տալա օլունտուղունտան, թէքրարէն
ֆէնիանլարա միւսամէհա օլունմաղը
հափաթիսթտան տըր :

— Մու հարէպէյի ճէաիտէ Երեքին-
տէն քէօյլիւ վէ Եախօտ չիթթիլէրինն
գատար իսասարտիտէ օլուգըլարը անլա-
շըլորդտան սօնրա, լազըմկէլէն հուպու-
պաթ վէ հայվանաթա մուգալէնթէ
հիմմէթ օլունտուն նիլէթի մէմուհի-
սիլլէ, Ալթըրիա տէվլէթի թարաֆըն-
տան իսասթէթէն պիր գօմիսիօն թէշքիլ
գըլընմըշ տըր :

— Պէրլինին գատէկեան գամարասը
թարաֆընտան, Բրուսիա գրալը հազըթթ-
լէրինէ թագաթիմ օլունմագ իւզըն պիր
թէշէքքիւր լայիհասը հազըրլանմագտա
իմիշ :

— Բօմատան օգոստոս 5 թարիլիլէ
ալընան պիր թէլէկրաֆանազարէն, մէգ-
քիւր թարիլտէն պիր կիւն Էվլէլ, Ֆէվգ-
էլաուտէ օլարագ, Բաբա հազըթլէրի
գարտինալարը մէճիլսէ ճէլպ իլէ, ահ-
վալը հազըրէնին իւզէրինէ պազը միւգա-
քէրաթ վուգու պուլմուշ տուր : Մէգ-
քիւր մէճիլսին նէթիճէյի գարարը, պիր
« անսիքիք » վասըթասըլա տէվլէթլէրէ
թէպիլիլ գըլընաճագ իմիշ :

Բաբա հազըթլէրի Ֆրանչիսկէլէր
քիլիսէսինտէ պիր նութգ իրատ իտէրէք,
տէլիգանլարըն, Էֆեաքը ֆասիտէյ-
լորտմէթ իտիլ, վէ իսեանէ չըգըլմագ
արղու վէ նիլէթլէրինտէ կէզմէքլէքտէն
վազ կէչմէլէրինն նասիհաթ իթմիշ, վէ
պատէհու, Վիգթօր Էմմանուէլ հազ-
րէթլէրինն տին ու մէզհէպէ մուգալիլ
հարաքեաթ իճրաթընտան արթըգ ֆե-
լաղաթ իթմէսի իշին, հէրքէսին տուա իյ-
լէմէսին թալիպ իլլէմիշ տիր :

Միւշարիլէյի հազըթլէրի, Եազըն-
տա պաշա պիր մէճիլտէ, պաշա պիր
նութգ տահա իրատ իտէճէք իմիշ :

Մալ բիաշալարընճա տուրկուն-
լուգտան պաշա պիր շէյ օլմատըղըն-
տան, պէեանընտան սարֆը նազար իտէ-
րիլ :

— Գալաթա վէ Պէյօղլու ճիվարա-
րընտա կէզէն միւվէգլիվիլ քէյֆիլ օլ-
տուղունտան, միւշթէրիմիլ պուլունման
զաթլարըն ղազէթալարը շէհիր բօսթա-
սըլա կէօնտէրիլմէքտէ օլուղունտան,
Էկէրէն պիր գաշ կիւնտէն պէրու պազը
Եանլընդք վուգու պուլմուշ իսէ մագուր
պուլլուլմաըր թէճա օլունտուր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՑԵԼԷ

Մըսըր վալիի վալեաշանը ֆելիսամէթ-ընու տէվէթըն բաշա հազրէթլէրինէ, իսվէճ վէ Նօրվէճ գրալը ճանկայինտէն, Սայֆ նիշանընըն պիրինճի բիւթպէսին-տէն կըրան դօրտօնուլա պիր գըթա-սը իրսալ ու իթա գըլընուրը կիպի, Վա-լիի ալիի միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին ամմիսի տէվէթըն Հալիմ բաշա հազ-րէթլէրինէ տախի Օլաֆ նըշանընըն կը-րան դօրտօնուլա տիկէր պիր գըթասը վէրիլմիշ տիր:

Թէքէ գայիմմագամը սէստէթըն-րտօման բաշա հազրէթլէրինէ Բուլմէլի պէյլէր պէյլիկի բայէսի:

Տըրամա սանճաղը գայիմմագամըդը Բէնդըրի գայիմմագամը սապըգ իզլէթըն-Մէհմէմէտ պէյ Տէքէնտիյէ իհալէ պոլ-լընլմուշ տուր:

... միւլէլիք:

1866 օգոստոս 4, Էսկիշէհիր:

Տիւն Բէօթահեաւտան ալտըղմհապա-տիս, սահիհէյէ նազարէն, Եւլմի երկու-շարթի լէյլէն սաաթ տէօթթ րատտէլէրին-տէ չարըտան գազաէն աթէշ զու հուր ի-տէրէք, էլան նէրէտէն վէնէ տիւրիւ օլ-տուղու պիլինէմէմիշ: պու կիւն չարը վէ չարը տէրուինտէ պուլուհան իքի խան ի-քի պէգէսթէնտէն մատասը, գալմմաթիշէ շէքէսար օլարագ, օն իքի սաաթ մըգտա-րի ետնուլ քիւլ օլմուշ, վէ տիւք քէանճը-լարըն բէք չօղու պիր ազճէլէք պիր շէյ-իւշլաս իտէմէտիլէրինտէն, էլէրի պէլ-լէրինտէ գալմպ նէ ետրամաղլարընը շա-չըրմըլար: Պէյլէ պիր աթէշ քի, Բէօ-թահեաւա էմապի հիշ պիր վագրթ սէպ-գաթ իթաիկինի պիլէն վէ տուհան պիլէ-եօգ: Եու մէմլէքէթ եախօտ տահա տօղ-րուտու պիւթիւն սանճագ Օսմանլը թա-րիլի ալթմըշ պիրտէն պէրու, տիւրիւ-տիւրիւ քէտէրէ ուղրտըն, հէնուզ քէնտիսինի պուլամմըշ իքէն, իշթէ պու-աֆէթ Բէօթահեա ահալիսինի պիւ-թիւն պիւթիւնէ պիլթիլմիշ տիր, շէյ-լէ քի պուհտան պէյլէ պիր տահա հէր-քէսին քէնտուլի պուլպալմէսի իհթի-մալտէն բէք չօգ պայիտ տիր: պա խու-սուս միլէթիմիզ:

Իշթէ երկիրմի կիւնտէն պէրու գա-զաէն այսպըմ գըրըմըշ օլտուղուհտան, քէնտի խասթալըգ տէրտիմ քէնտիմէ չօգ կէլիլ իքէն, շու էսէֆէնկիլ գարա խասպէր քէնտի տէրտիմ ունութտուր-տու, վէ շու մուսիպէթ մէթթուպիմի կէօգ եաշարը իլէ եազտըմ, Չիւնքի միլէ-թիմիլին իտարէսի բէք չար ու նաշար պիր հալտէ տիր, շէյլէքի, եալընըգ Եսնաֆ-լըգ վէ սանաթքեարլըգտան պաշգա հիշ պիր մէտարը եօգ տուր: Իշթէ Եսնաֆ-լարըն օլանճա վարլէրի վէ էհի սանաթլա-րըն տիւք քէանլարը տախի շու գալմմա-

թէշէ գուրպան օլտուլարնէ ալըշ վէնէ-տէ վէրիշ: Միւլէլիք, շուհու տէրիմ-քի, Ֆիլվագը իսթանպօլտա տախի շու-եազըն վագըթլարտա բէք պիւլիւք եան-կընլար օլուպ, չօգ քիմնէլէր քիւլ իւ-զէրինէ օթուրտուլար իսէտէ, իսթանպօլ-հիշ պիր եէրէ գըեաս օլմայըպ, նիշէ էհի մէրհամէթլէր տէրագապ իյանէլէր թէտարիլք իտէրէք պիշարէկեանը գայըր-մագտան տուր օլմատըլար: Բէօթահեա էհալիսի իսէ, հէր քէս քէնտի հալինտէն աճիլ օլուպ, պիրտէ շու աֆաթըն իւ-զէրինէ քիմ քիմէ, պու խուսուտա նիշէ սէֆիլէրին աճիլգտան թագաթը քէսի-լէճէք տիր, պէյլէ պիր սէֆիլ հալի գէրլէճէ մէրհամէթէ մալիք օլան տիւ-չիւնիւպտէ աղմամմասը միւմքի՛նմի, Գանճա պաղըշըրլար գանճա եօգ: սու իսթէրլէր զօլա եօգ, թուլուպա պաղը-շըրլար թու լուպա եօգ, վագաա իքի թու-լուպա վար, պագըրմատըղընտան լաքին, եօգ հալինէ կիրմիլէր, մահէլէլէրին զօլա գանճարը վար ըրը, հիքեայէ եէ նագա-րէն, գըրըգ մըրըգ պէշ օն թանէտէն ի-պարէթ շէյլէր կէօթիւլէպիլիշ: Բէօ-թահեանըն իսէ, սուլուհուլ պօլուղու-հէր եէրտէ մէտհ օլուհմուշ տուր: Եկէրչի ճիւղի պիր բիւզիկար օլա իմիշ, պիւ-թիւն մէմլէքէթ էլտէն կիտէճէք իմիշ: Վագաա էվլէլէրի սէրթ բիւզիկարըն-տանիշէ տէֆա եանկընար վուգու պուլ-տու իսէտէ, ասաքիլի Եահանէ պուլու-նուպ, տիւրիւ թէտպիրլէր իլէ իքի եա-իւշ խանէ եախօտ տիւք քէան թէլէք օլմագտան պատըրըմըշ տըր: Հէլէ ա-սաքիլի Եահանէնի Բէօթահեա պու-լուհուլ միւտտէթ սանճաղըմըգճա օլան մուհասսէնաթլարը հիշ պիր վէճհ իլէ ինքեար օլուր մէվտտէն տէյիլ իտի: Եիմիլիքի հալ նէ գատար տիւք քէան վէ նէ գատար խանէ եանմըշ օլտուղու հէ-նուզ թահգըգա միւհթաճ պուլուհմուշ օլտուղուհտան, կէլէճէք հաֆթա պիլթ-թահգըգ պիլտիրէճէկիմ իֆտտէսիյ-լէ պէրապէր, հէման ճէնտալը վաճի-պիլլ վիճուա, Բէօթահեա բէրիշանիյ-թիլին էմալլէրինի հիշ պիր տիտրա կէօթէրմէսին:

Պու եանկընըն պու գատար օլմատը-նա սէպէպ, գայիմմագամը պէլտէ օլա-ճագ թէվիլը բաշանըն ատէմի էհիլէթի-ատտ օլուհմագտա տըր: չիւնքի տտէթա պիր գօլթուգ եաստըղը կիպի տիր, հա-վարըղը հա՛ եօգլուղու, էվլէլ էմիլտէ էհալի օնու հիշ եէրինէ գօլմուշ տուր, տէնիլմէքտէ տիր: մէսմուի աճիլգանէմէ կէօթէ, եանկընըն սէօնմէսինէ պիր սաաթ գալարագ սանճագ կէլէպիլմիշ: Թուլու-պալար իսէ, պուհտան պէյլէ շէօթիւլէ-աթմագտան պաշգա հիշ պիր շէյէ եա-րամպ, մէկէր իհանը շահանէ օլարագ տէօթթ թանէ եախօտ ալթը թանէ թու-

լուպա իլէ պիր գօլուղ, վէ դայէթ ու-սուլէ աշինա վէգիւր, վէ պիր ալայտա սիւ-վարի տակէրի կէլիլտէ, պէլքի օ վագըթ-Բէօթահեա սանճաղը տիւզէլիլ, չիւնքի շու պուլուհուլուղու Էսկի-շէհիր Բէօ-թահեայա օն իքի սաաթ մէսաֆէ պիր եէր իքէն, հաֆթա կիլմէգը իսթիսթիեան միլէթլէրի չօճու գլարընտան եարալանըպ տաեագ եէլէն պուլուհմայա: հէլէ օ՛ տինինի իմանըն, քէօթէք, կեալուր, հէն-զըր, եւայն եւայն եւայնլար հէր կիւն ի-չիթտիկիմիլ շէյլէր տիրլէր: ա՛հ, ա՛հ, նէ չարէ բէք չօք եազաճագ շէյլէր վար էմ-մա, նէ՛ չարէ քի դօրգտըմ: Եօգիւր կինէ քէնտի միլէթլէրիմիլին տէսթթ վէ իլէ-րի կէլիլ սայըլանլարընտաւըր, սօնրա պիր մէսուլիլէթ լազըմ կէլտէ, օլան իլէլի ինքեար իտէրլէր, պէնի էլտէ պրագըրլար, էկէր պէնիմ էսկի վագթըմ օլա, էօլիւմ Սլահըն էմրի ուղրաշըրլմ հէմ իճրատա իտէրիմ, լաքին նէ չարէ քի քէնտի կէլին-մէմտէն աճիլ օլտուղու միլին, հէր շէյի աշըգտան եազամմա:

Մէզքիւր մէթթուպա եազըրանլար էսէֆէ շահան տըրլար, վէ զիեատէ է-սէֆէ շահան եէրի շուրասը տըրքի, պու-ֆէնալըգըրըն քեաֆթէսինէ սէպէպիյ-եթ վիլէն Եսալարըն տէֆինէ, հալեա-լայըղը սուլէթտէ պաշանըմմըշ տըր: եանի տիմէք իսթէրիլք քի թիւրքիմըղըն հէր չէքտիլիլ պէլտա պիրինճի սէպէպ ճահիլ իք, սօֆուլուգ, վէ էմրի թէաս-սիւպ իքէն, հալեա մէթթէպլէրիմիլ, հիշ մագամընտա պուլուհմագտա, վէ հիւ-քիւմէթի սէնիլիլտէ պէյլէ ատամ գըթ-լըղը չէքմէքտէ տիր:

— Եու աթիտէրի մէթթուպ, կէլէն հաֆթալար Մանղումէմիլին 103 ինճի նիւսիսիտէ, Խուրչիա բաշա հազրէթ-լէրի թարաֆընտան կէլիլէք, տէրճ ի-տիլէն պիր պահա գարըլըգ օլմագ իւզ-րէ, Չարսանճագ առաշնուրղու Սիւթ-Թու-հանէս վարպապետ Նէվուզեան թա-րաֆընտան կէլմիշ իտիյաէտէ, եէրիմիլ միւսատտէ իթմէտիլինտէն պու կիւնէ գալմըշ տըր:

... միւլէլիք:

Ղազէթայի միւլէպէրինիլին 103 ինճի նիւսիսիտէ Չարսանճագ միւլէթթիլի Խուր-չիա բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան պու-րա հազընտա պիր մէթթուպ նէշը իթտի-րիլմիշ օլտուղուհու կէօթիւլիւղ տիւր:

Միւշարիլէյհ բաշա հազրէթլէրի մէզքիւր նամէտէ ազալաթըն իճրա իլլէտիլէրի գը-թալ, սըրղաթ ու իֆալը շինիլէլէրինի պի-զիմ գապահաթլարըմըղա ըուպար իտէրէք, պիր կէօլիլէթ թէշպիլի իտէր, էօլլէ պիր սու-րէթտէ քի, կիւեա օնլարըն ճիւնհալարը աֆիլ օլուհուպ, հալ պու քի պիլիմքի աֆիլ օլուհմագ տէրլէտէ իմիշ:

Միւշարիլէյհ հազրէթլէրինտէն, Եէտին-

տէ պուլունան էմրնամէի պիր կէօզտէն կէ-
չիրմէյէ հիմմէթ իթմէյէրի նիսնազըմը տըր-
չին հազըմըմըտա պիր թէչէքքի իտէն պու-
լունամըմը տըր, էկէր ճիւնհամըզ օլունը օ-
լայտը, միլլէթ, բաթրիքխանէնէ պիրտիւնէսի-
լիւ իտի, էկէր օլ վազըթ օրտա պուլուն-
տուղունը իչին խէվթ իտէրէք եազմատը-
լար իտէ, չիմտի եազըմըտա: Չաննըմըտա
փաշա էֆէնտի հազըթթէրի բէք էրքէն ու-
եանտըլար, տէրազապ պու իչին իմրասընտա
պուլունամըլը լազըմ տէյիլ իտի, օլմահաքի
եարը պուլունը գալըպտա մահնուպիյէթ իւրի-
նի պայիս օլա: Պիր միւտտէթ թէչամմիւլ
վէ պազը միւթէպէր քիմէննէլէրի ճէլպ
իտէրէք ալէյիմտէ պիր մահչէր թէրթիպ, վէ
տօլըրունտան տօլըրունտա բաթրիքխանէյէ իր-
սալ իթտիրսէլէր իտի: գաննըմտա ֆէնա օլ-
մազ իտի:

Ինթիմալ տըր միւլահազալարը կիպի
աէօյլէմէքտէյիմ, պէլքիտէ պէօյլէ պիր մահ-
զէրին թէրթիպիյէ միւպաշէրէթ իթմէքտէ
տիրէր:

« Չարսանճազ աղալարը, եէտլէրինէ պիր
ֆէրման եա պիր սէնէտ օլմահաբազ, պէօյ-
լէ պիր մահնուլտար վէ վաթի էյալէթի զապ-
թը թէսարրուֆարընա կէչիրմիլ տիրէր,
տէյի իւչ սէնէտէն պէրու սաարգանէ պիւ-
տիրմէքտէ վէ իսթիտա իթմէքտէյիզ, ֆա-
գաթ Չարսանճազ էեալէթի զայէթէ ուզազ
օլտուղունտան, վէ զօրպալարտան գօրգտու-
ղունտան, իսհանխան իմզա վէրմիլիզ
տիր: վէ պուլուն օլտուղուն կիպի բաթրիք-
խանէմիզ ճանիպիյէ պիրտիրմիլիզ տիր, վէ
բաթրիքխանէ տալիս Պապը-Ալիյէ պա թագ-
րի ինհա իտէրէք, մահսուսէն չէտիտ սու-
րէթտէ 1283 վէ ճէմազի իւլ էվլէ 15 թա-
րիլիս պիր էմր նամէ էրգըրու վալիսի Մուխ-
լիս բաշա հազըթթէրինէ իրսալ գըլընտը, քի
միւշարիյէյ հազըթթէրի կիտիպ Չարսանճազ
աղալարընն եէտլէրինտէ օլան արազիլէրի
թէֆթիլ իլլէսին, վէ էկէր եէտլէրինտէ մէզ-
քիւր արազիլէր իչին պիր սէնէտ ու ֆէրման
պուլունամըլ իտէ Ասիթանէյէ կէօնտէրին,
թարաֆչինի տալալարը կէօրիւլմէք իչին:
Մէզքիւր էմր նամէ վաշայի միւշարիյէյին
եէտլինտէ տիր, կէօրիւլ օղունտա պիլիլէր:
արթըրնէ տիրմէք իսթէր քէնտիտէ պիլիլմ
կիպի Չարսանճազա կիտէրէք, վէ իրլիլիսի
պօեատարազ չօրապ էօրմէյէ պաշալամազտա
օլտու տէսէք ճայիլ գ մի տիր:

Պիզ մէմիւնուղ միւշարիյէյ վաշա
հազըթթէրինտէն քի քէօթիլիլիւմիւղիւ
թատիլիլ իթմէյէ հիմմէթ իթմիլ տիր:

Միւշարիյէյ հազըթթէրինտէն էրըրու
վալիսի թարաֆընտան վէքեալէթէն Չար-
սանճազա կէլմէսինի Խօրս Ահմէտ վէ զայա-
զի Մահմուտ աղալար իչիթտիլէրի կիպի,
Էքիսի պիրլիքտէ ֆիրար իթմէտիլէր մի,
վէ չիմտիլտէքտէ զայըպտա տէյիլլէր մի:
Փէրի գառապաղունտան հաճի Ապտուլլահ աղա
իւչ էվլատարը իլէ տալա թաթրունտա իքէն,
իւչիւ պիրտէն ֆիրար իտէրէք, ֆալիլիսալա-
րը էրզիլիսանա կէօնտէրիլմէտի մի: Գուշ-
ճու քէօյլիւ Օսման վէ Բադիլիք-քէօյլիւ Նէ-
ճիպ աղալարը Էրզիլնճանտա հապս իթտիր-
մէտիլ մի: տիրմէք տիր քի օլ էմրի Ալի թա-

րաֆէչինտէն վէրիլէն վէ ալընան իմզալարը
իպթալ իթմիլ օլտու:

Շիմտէն սօնրա փաշայի միւշարիյէյ հազ-
րէթէրի հէր նէ քի եաղաճազ օլուր իտէ,
սիւքիլիլ իթթիլիազ իտէճէյիմ: չիւնքի
գապահալը վէ գապահալմըզ գալէն ա-
չիքեար կէօրիւնմէքտէ տիր:

Միլլէթէ վաշայի միւշարիյէյին էօմր
ու իգպալ վէ սէատէթի հալի իչին տուա-
ճըլմ հէր տէմ: եալընըզ մաթիւլպաթըմ
չու տուր քի, միւշարիյէյ հազըթթէրի ա-
րազիլէր հազընտա Պապը-Ալիյէ թէքմիլ
վէ թաֆսիլի մալիւմաթ վիրմէյէ հիմմէթ իլ-
լէսին, օլ վազըթ հէր պիր միլլէթին ֆու-
գարալարը էսիրիլքտէն իւլլա օլարազ,
տուա իլլէ էվլաթիլիւզար օլմահալարընտա
չիւրէն եօզ տուր:

1866 Յուլիս 26, իսթանպուլ:

Յ. Վարդապետ Նեպրուգեան
Առաջնորդ Չարսանճախի
վիճակին:

— Պիր սէնէտէն գիյատէ տիր քի, իս-
թանպուլտա սէսիլքմէ պիր եպիսկոպոս
կէզմէքտէ օլուպ, միլլէթմէ պիր մասալ-
հաթ իչին Մալաթ ետտան կէլմիլ լիքէն,
պիր վազըթտան, վէ խուսուսիլլէ գօյլ-
լա վազթիլիտէն պէրու Պէյ-օղլու գապ-
րիսթանըն պէքէմէքտէ իմիլ . . .

Բաթրիքխանէնին նէ հալոն օլմարընը
պիր իսպաթ իլէ տահա թատիլ իթմէք
իչին, միւմալիլէյն Եպիսկոպոս թարա-
ֆընտան քէնտի ժողովուրդունա իսթա-
պէն եազըմըզ օլուն պիր մէքթուպու պէ-
եան իտէրիլ:

Մալաթեա տա միւթէմէքքին սէվկիլիւ
վէ բուհանի էվլատարըմ Հայ Լուսաւորչա-
կան ժողովուրդու:

Ճիւլմէլիլիլ մալիւմիւ տիր քի, սիլին
մէմէքթմէ կէրէք վէրիլ խուսուսուտա
չէքմէքտէ օլտուղունուզ կէօնտէյէն սէֆա-
լէթ, վէ կէրէք սայիր հուգուղունուզա պիր
մուսվէնէթ զըմընտա սիլիլիլ կէօլէրինիլ
եաշը պըրաղարազ իսթանպուլ կէլիլմ:
վէ հալեա պիր պուլուն սէնէտէն միւթէմալուզ
իմապ իտէն արզ վէ մահչէրլէրի Բաթրիք-
խանէյէ թագտիլ իտէրէք, հուգուղունու-
ղուն իսլահ իչին, ուղըշմազտա վէ էլիւ-
տէն կէլէն զայրէթի էտա իթմէքտէ իտիմ:
հալ պու քի Բաթրիքխանէմիլլին կէտիշաթը
իթթիլաբընճա, տէրազապ պիր իչ կէօրիւ-
լէմէտիլիլիտէն չարսանճար պուրասընը պէք-
լէմէքտէ, վէ արալըզ արալըզ Բաթրիք-
էֆէնտիլէ, վէ Ազդային ժողովական էֆէն-
տիլէրէ, չէքմէքտէ օլտուղունուզ քիսֆէլի
քէտէրլէրի անլաթտըմ, կէրչի քէյֆիլլէթ պիր
գալ տէֆա Պապը-Ալի թարաֆընտա թագ-
րի օլունուլ իտէտէ, հալեա լայըլը պիր ճէ-
վապ ալընամըմը: Բաթրիք հայր հազըթթէրի
պանա պիր գալ տէֆա, « սէն զայըր Մա-
լաթեա եա կիթ, պիզ իչինիլէ պազարըզ »
տէտի իտէտէ, իւմիտ իտէմէտիլիլիտէն վէ,
խուսուտա սիլիլլէրտէն հիճապ իթտիլիլմտէն,
պիր իչ կէօրէմէտիլլէ կէրի տէօնմէք իս-
թէմէտիլմ: չիւնքի, չէքմէքտէ օլտուղու-
նուզ զանմէթ վէ սէֆալէթ կիճէ վէ կիւն-
տիւզ իսթըրմտան չըքմաղտը: պուլունտան ի-
քի մահ ազտէմէրի արանըգտա վուգու պու-
լան պազը գալա վէ մուարազանըն իսլա-
հ իչին, Չիլիլլէլէքտէ պուլունտան արթ:

Առաքել վարդապետի պազըլարընըզ Բաթ-
րիքխանէտէն պիր այ միւտտէթ իչին իսթմիլ
օլտուղունուղու Բաթրիք էֆէնտի հազըթթ-
լէրի պանա իսպալ վէրտիլիլտէ, պէն տա-
խի խօշնուտ օլարազ կիթմէսինէ ըրզա վէր-
միլ իտիմ, հալ պու քի, պու տէֆա Բաթ-
րիքխանէյէ կէօնտէրիլ օլտուղունուղ պիր
գըլթա մահչէրի տալի Բաթրիք էֆէնտի
հազըթթէրի պանա կէօնտէրտի, օղունուլմ,
վէ տէրունիլտէ միւմալիլլէյն Առաքել վար-
դապետին Բաթրիք վէքիլի օլարազ, Մա-
լաթեա տա գալմարընը իսթիտա իլլէմիլ օլ-
տուղունուզ մալիւմում օլտուղուն էճիլտէն,
իչ պու մէքթուպուլունուզ ճիւլմէլիլլէ մալիւմ
օլունամար իչին, միլլէթիլլէմիլլէ միւթէպէր
թուլթուլան պիր զազլիլտան տէրունիլտէ
տէրմ վէ նէչր օլունամարընը միւմալիլ կէօր-
տիւմ, իմտի սիլիլլէրի ճիւլմէթէն Ալլահա սի-
բարիլ իտէրիմ: գալըն սաղլըրլա: վէ պու-
լուն տալի պէյան վէ իֆատէ իտէրիմ քի:
մուհապալէթ վէ միւթիլլէն իւղէրէ եաշաեա-
բազ, քէնտիլիլլէ ինթիլապ իլլէմիլ օլտու-
ղունուզ Առաջնորդունուզա իթաաթ իտէ-
սինիլ:

3 Օգոստոս 1866. Պէյ-օղլու:

Սրապիսի Եպիսկոպոս Նախիկ
Առաջնորդ Մէլիսիյան

— Կէչէն կիւն Սէրսէրի Եէհուտի պա-
զըլլէսի թէրմէմէսինի գաղթթամըգտա
տէրմ իտէմէլիլիլ վատ իթմիլ իտիլ:
իչթէ պու կիւն չու վատըմըզ իմրայէ
միւպաշէրէթ իտէրիլ:

Օլ խուսուտա տալը տօսթըր թա-
րաֆընտան պազը սիւալէր զուհուրա
կէլմիլ օլտուղունտան չու աթիլտէքի ճէ-
վապալարը վէրիլիլ:

Մէզքիւր թէրմէմէ Բէյաթիլլէ Ման-
զուլմէնին սօն սահիֆէսինէ տէրմ իտի-
լիպ, վէ տէվալմընը պուլմազըզ գօլար
օլտուն իչին, պիրտէն պաշտընըրազ սա-
հիֆէ րազամը վազ օլունամազ տըր:

Ղազթթատա պաղըրըրտան սօնրա,
այըրմա քիթապ չէքլիլտէ տալի չիմտի-
քի հալ պաթըրըրմանաւճաղտըր, չիւն-
քի պիրէր սահիֆէլիլլէ թապ պաթըրմա-
յըպ, պիր գալ սահիֆէսի պիրթիլլէրտէն
սօնրա թապ իտիլլէսի լազըմ կէլէճէկին-
տէն, վէ մէվճուտ պուլունտան եազըմըզ
քիֆայէթ իտէմէյիպ, եէնիտէն եազը
տէօթուրիլլէք իմապ իթտիլիլտէն,
պիր իքի այ գառապ պէօյլէճէ կիտիլլէք
իթթիլլէսի իտէճէք, վէ չու ճիհէթէ մէպ-
նի, թապիլլէթիլլէ Սէրսէրի միւլթէրի-
լէրինէ այըրմա կէօնտէրիլլէյիպ, քիթապ
չէքլիլլէ կիլիլլէ կէօնտէրիլլէյի պաշա-
եաճազ տըր:

Սէրսէրիլլէ միւլթէրի օլան գալթը-
րըն էքսէրիլլէ Մանզուլմէյէ տալի միւշ-
թէրի օլտուղունտան, բէք ազ գէվաթ,
էկէր չիմտիտէն մէզքիւր թէրմէմէյի օ-
ղունուզ միւրաւ իտէրլէր իտէ, կիւնտէ 30
վարա վիլմէյէ մէճպուր օլմահալար տըր:

Պազալըմ չիմտիլլէ գառապ, պօլ պօլ
վատըր վէ սիթէմէր իտէն զաթըր,
լազըմ կէլէն զայրէթի իսպազ իտէճէք մի
տիրէր:

ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ԳՐԱՄ ՐՕՏԵՆԻՆ ՎԱՏԼԱՐԸ

ՅԱՍԼԸ ԷՎԱԵԼ

ԵԱՊԱՆՃԸ

Բառնին էմբի բիւր շիտտէթի իւզրէ, բէր տէկրինեի էվէլէթի բիւթպէյի պալեա-
սընտան թարտ իլէ, պիր ճիւզի վազըթտան
պէրու մէրգու մ «սօսիւսուս» (Բօտէն)
մէշղու պուրուսուղու տուն մէրթէպէյէ ին-
տիրիլիպ վէ հիւք մ թահթընա ալընմասընը
Ֆէրտասը կիւնիւ, շու աթիտէթի մէնգարէ
կիւզէրան իթմէքտէ իտի:

Հէրքէսէ մալիւմ օլտուղու իւզրէ, Գըլ-
վիս սօգաղը Փարիսին Մօնթանիւ-Սէնթ Փէ-
նէվիէվ նամ մանէլէսինիւն զիւստէ թէնհա
մանէլէրինտէն պիրիսի օլուպ, վէ պու հի-
քեայէնին վազթիւտէ իսէ մէքթիւր սօգաղտա
վազը հիւմէրօլու խանէ այրը պաշընա պիր
տայիրէ օլտուղտան պաշգա, ալթընտան կէշ-
մէքտէ օլան գարանլըգ պիր եօլտան քէգա-
լիք գարանլըգ վէ ուֆադ պիր հալլուեա
կիտիլմէքտէ, վէ մէքթիւր հալլուեա գար-
շը թարաֆընտա տախի, զայէթ մէսկին վէ
խարապաթ հալտէ պիր իքինճի պինա տահա
պուրուսմագտա իտի:

Մէքթիւր էպինյէնին եիւզ թարաֆընըն
եէր գաթընտա, պօտրում-վարի պիր քիւշիւք
տիւքքեան պուրուսուպ, վէ մէքթիւր տիւք-
քեանտա տախի քէօմիւր վէ քէսիլմիշ տէմէթ
տէմէթ օտուս, վէ սիւտ, վէ պիր գաշ ճինս
տախի սէպգէվաթ սաթըլմագտա իտի:

Սապահըն սաաթ տօգուղու վուրմագտէ
օլուպ, վէ մէքթիւր տիւքքեանըն սահիպէսի
Արսէն նամ իխթիեարէ խաթուս, լէհճէսին-
տէ պիր միւլայէմէթ էսէրի վէ քէյֆսիլիք
ալեամէթի կէօրիւմէքտէ, վէ արդասընտա
էսմէր վէ քէթէն իլէ գարընըգ մարուգ-
տան մէնսուճ պիր ֆիսթան, վէ սաշըն-
տա տախի Բուէն չէհրի իշի եախօտ թագ-
լիտի պիր գըրմըղը մէնտիլ պուրուսուղու
հալտէ, տիւքքեանըն տիւզէլթմէքտէ, եա-
նի, տիւքքեանընտաքի չարտագ եախօտ պու-
ճաղա չըզըլան պիր նէրտիպանըն սօն աեա-
ղընա պասարագ, պէեազ թէնէքէտէն օլան
սիւտ գապընը գաթուսուսուս պիր թարա-
ֆընա վազ իտիպ, վէ տիկէր թարաֆընա
տախի, սարըճա լահանալար իլէ չօգ կիւն-
տէն պէրու եանեանա գօնշուղու իթմիշ
պուրուսան պիր գաշ սէմէթ պաեաթ վէ պօ-
ղուլմուշ սէպգէլէրի տիգմէքտէ իտի: վէ
նէրտիպանըն աշաղը գաթընտա քի նիւմ գա-
րանլըգ պօտրուստա իսէ, քիւշիւճէք պիր
ֆուրուս տէրուսինտէ շիտտէթ իւզրէ եան-
մագտա օլան աթէլին ըշըղը փարլամագտա
իտի:

Մէքթիւր տիւքքեան, եօգարտա զիքրի
կէշիլէն գարանլըգ եօլուս թա եանընտա օլ-
մասը ճիւթիլի, հէմ գաթուճու օտասը մա-
գամընտա պուրուսմագտէ, վէ հէմտէ մէրգու-
մէ իխթիեարէ ուֆադ թէֆէք սաթընը գա-
տըն, մէքթիւր խանէնին գաթուճուլըգ խըտ-
մէթիւր տախի ինրա իթմէքտէ իտի:

Պիրտէ պու հէնկեանտէ սաղիրէ, գարի-
ֆէ, խաֆիֆ - մէշընպ վէ շէթարէթի գը-
ղըն պիրիսի, մէքթիւր խանէտէն չըգարագ,
վալիտէ Արսէնին եանընա կիթմիշ տիր:
Մէրգու մէ գըղ Բէն Պագանալըն տօսթը նէ-
տիմի օլան Բօգ-Բօնրօն օլուպ, մուվագգաթ
սուրէթտէ օլարագ տուլ գալմըշ իտի: չիւն-
քի մէրգու մէնին մէնուս Փագաթ ըիայէթ-
լու տօսթու պուրուսան, օլ «տիւպէր» վէ
օրթօտօքս Նինի-Մուլէն, վագթիւնէ կէօրէ,
իշըթ իթտիքտէն վէ գաֆայը թութտուգ-
տան սօնրա, Ժագ Տիւմուլէն նամընը թա-
գընարագ: պիր տինտար մուհարրի օլմագ-
տա իտի: շէօյլէքի պիրտէն պիրէ, վէ կիւ-
լիւպ շագընարագ, հիքեայէլէր եաղմագ
րագսընը թէրք իլէ, իֆրաթ մէրթէպէլէրտէ
բարաս կիւրուսու թարաֆընա տայիր միւ-
պահասաթ տայիրեանին սըշրամագտա, վէ
հասըլ, «Թիւլիւ օրամէօգ» նամ օլուսու
օլմագտա իքէն, պիրտէ տէրագապ գա-
թօլիքճէ հիւթիւթա սաթմագտա իտի:

Հալ ու հէյեթիւտէ տէրքեար օլան աճա-
լիւլիք իլէ, սապահլըգ գը եաֆէթիւտէ միւ-
լահէտէ օլուսան առէմի ինթիմամտէն, Բօգ-
Բօնրօնտան տահա հէնուգ եաթագտան չըգ-
մըշ օլմասը անլտըլմագտա իտի: վէ պէս-
պէլի պաշգա էլպէսէսի պուրուսմագտըն-
տան նաշի, մէրգու մէ օլ կիւզէլ վէ էսմէր
վէ տիւզ վէ թարանըն սաշարը իւզէրինէ,
ճէլվէքիարըգ էլպիսէսի օլուպ, վէ առէպար-
տէօր» թապիր օլուսան թագըմտան գալմա
ասկէրվարի պիր թագեէ վազ իթմիշ իտի:
վէ լէհճէսինտէ թամ օն եէտի եաշընա մու-
վաֆըգ սուրէթտէ պիր նէվի բէմպէլիք, պիր
թագէլիք, վէ էթիւն տօղուսուգ իլէ պէ-
րապէր պիր աշըգ կէօղիւլիւք, վէ մաի կէօգ-
լէրինտէ իսէ էսէրի սիւրուր ու միւլայէմէթ
տէրքեար օլուսուղու հալտէ, հարարէթի քէ-
սիւրէ իւզրէ փարլամագտա իտի: Բօգ-Բօն-
րօն պօնուստան թա աեաղընա գաթար գըր-
մըշըլ վէ եէշիլի սանթրանըլ վէ պիրագ սօլ-
մուշա պիր իսգօշեա մանթօտուս սարըլմըշ
օլուպ, վէ ութանաճագ պիր շէյ իլէ զիւնինին
մէշղու օլտուղու տէրք օլուսմագտա իտի:
վէ մէրգու մէնին չըպազ աեաղարընըն պէ-
եաղըլընտան, չօրապ կիւմիշ օլուպ օլմա-
տըղը ֆարգ օլուսմայըպ, վէ կիւմիշ եալ-
տըղը տիւլմէլի օլարագ, գըրմըղը մարօ-
քիւտէն գուստուրալար կիւնիւլի իտի: . . .
վէ մանթօտա ալթընտա էլինտէ պիր շէյ
թութմագտա պուրուստուղու տախի գօլայճա
ֆէհմ օլուսմագտա իտի:

«Ախշամլար խայր օլուսն, մատմագէլ
Բօգ-Բօնրօն, - տէտի վալիտէ Արսէն պիր
հէյեթիլ լաթիֆէ իւզրէ, - պու կիւն բէք
էրքէն գալմըշընըգ, մէկէրշի տիւնքի կիւն
րագս իթմիտիւրմի իտի:

— Խայր վալիտէ Արսէն, չիւնքիւրագս իթ-
մէքլիլի ապա ճանըմ իթմէքտէ տէյիլ իտի,
զիրա շու պիգիւմ ֆագըրէ Սէֆիլ (Մայէթ-
նիւն գըղ գարընտաշը օլան Բէն Պագանալ)
սէվտիլի մանպէստէ օլտուղուստան պիր տիւր-
լիւ թէսէլի գապուլ իթմէքտիլին, սապա-
հա գաթար կէօղ եալարը տէօքիւպ աղլա-
մագտա իտի:

— Պագանանընըգ, - տէտի միւլվէճի գա-

տըն, - պագսանաեընըգ, մատմագէլ, էկէթ
կիւճէնմէգ իսէնիլ մէրգու մէ Սէֆիլ հագ-
գընտա, շու միւնասէպէթլէ սիգէ պիր շէյ
սէօյլէեէյիմ:

— Աճաշիպ, մէկէրշի պէնիւմ հիւ պիր շէյ
իլին կիւճէնտիկիւմ կէօրտիկիւնիւլ վաթ
մը տրը: . . . - տէտի Բօգ-Բօնրօն ումուղլարընը
ալիքէրէք:

— Սէնին աղըն նէ՞ քէսիւթ, աճէպա
Մ, Ֆիլէմօն ալտէթ իթտիկիւնտէ պանա տա-
րը՞լմահաճագ մը տըր:

— Սիգէ տարըլմագ մը. սէպէ՞պ:

— Սէպէպ շու սիգին օթուրմագտա օլ-
տուղուսուգ տայիրէ: . . .

— Տօղրուսու վալիտէ Արսէն բէք աճաշիպ
պիր գաթընտընըգ սիլ, պու տարըլմագ լագըր-
տընընը նէրէտէն չըգարտընըգ: մէկէրշի
Ֆիլէմօնտան կիտէր իքէն, կէլէնէ գաթար,
քէնտիսինի գապթ իթմիշ օլտուղու կիպի,
տայիրէսինէ տախի սահապէթ իթմէքլիլմի
պանա սիւրարիշ իլէտիկիւնի պիւմէ՞լմիսինիլ

— Մատմագէլ, պէնիւմ լագըրտըմ սիգին
հագգընըգ օլմայըպ, իլլա Մ. Ֆիլէմօնտան
օտասընա կէթրտիկիւնիլ մէրգու մէ տօսթու-
նուգ Սէֆիլին հագգընա տըր:

— Եյի էմմա, ա՞ն վալիտէճիլիմ Արսէն, պիւ-
լարէ պէնսիլ նէ՞րէյէ կիտէպիլիլ: Սէվտիլի
մանպէսէ իլլա օլուսալտան պէրու, հէր
քէսէ պօրճ իթմիշ օլտուղուստան, պիր
տիւրլիւ օտասընա կիթմէլէ ճէսարէթ իտէ-
մէմիշ տիր: Պէն մէրգու մէնին պու հալի
բիւր-էլէմիլի կէօրտիկիւնտէն, «կէլ շիմ-
տիքի հալ, թա Ֆիլէմօն ալտէթ իտինճէյէ
գաթար օտասընտա եաթ, վէ ալտէթիւտէ
տախի Ալլահ քէրիւմ տիր, էլպէթտէ սէնին
իլին պիր եաթմագ եէր թէտարիք իտէ-
րիլ» տէտիմ:

— Հէյ Ալլահ սէնտէն րագի օլուսն,
մատմագէլ, Մ. Ֆիլէմօնտան պիր շէյ սէօյ-
լէմէյէճէկիւնէ սիլին իւմիտիլիլ պուրուս-
տուղու թագտիրտէ: . . . պէն տախի մէմ-
նուն ու մէսրուր օլուրուլմ:

— Կիւճէնմէ՞ք մի, իյի էմմա, հիւշիւն կիւ-
ճէնսին, օտասընը պօղարար ալթ իւսթ իտէր-
լէր տէյի մի: մաշալլահ, պագսանալընըգ,
օտասընը սէյր իտէնինտէ կէօղլէրի գամաշ-
մագտա տըր: Եալընըգ պիր քեասէ գալմըշ
իտի, տիւնքի կիւն օնու տախի գըրտըղըմ-
տան: . . . կէօրիւլօրմուսուսուղու պու կիւն
սիւտ ալմահա նէ՞ իլէ կէլմիշ մէճպուրէ
օլմուշուլմ տըր:

— Բօգ-Բօնրօն պուսլարը սէօյլէտիքտէն
սօնրա գահգահա իլէ կիւլէրէք, քիւշիւ-
ճէք, կիւզէլ, վէ պէեազ գօլուսու մանթօ-
տան տիշարը չըգարտըգտա, էլինտէ
գօս գօճա պիր Շամբանեա չիշէսի թութ-
մագտա օլտուղու, վէ Արսէն խաթուս կէօս-
թէրտիկի միւլահէտէ օլուսմուշ տըր:

«Ա՛, սիւրահան Ալլահ, - տէտի միւլվէճի
գաթըն իգհարը թէաճէիւպ իտէրէք, - զանն
իտէրսին քի պիլուրտան պիր տալուլ թութ-
մագտասընըգ:

ՍԱՀԻՊ ՂԱՋԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Թ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ԷԲՐԱՆՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆՏԷ
ԳԵՑ-ՕՂԻՍԵԱ ՅՈՂԻՈՒ ԵՕԼԵԱ, ՅՕԹՕԳՐԱՅ ԳԵՄԻԼԼԱ
ԳԵՐԱՏԵՐԼԵՐ ԳԱՐԵՐՈՆԵԱ ԵՆԻՏԵՐՕ 519.